

Nasjonal marin verneplan - oppstartsmelding for Nordfjorden i Rødøy

Nordfjorden i Rødøy er ett av 36 kandidatområder som skal utredes med utgangspunkt i tilrådninger fra Rådgivende utvalg for marin verneplan jf. føringer gitt av Miljøverndepartementet i samråd med Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Olje- og energidepartementet. Nordfjorden i Rødøy er ett av 17 kandidatområder som er klarert for oppstart i første pulje gjennom forvaltningsplanen for Norskehavet.

Denne oppstartsmeldingen markerer starten på en planprosess som vil ende opp i et konkret høringsforslag som vil bli sendt berørte parter på formell høring. Fylkesmannen i Nordland er ansvarlig for planprosessen innen rammer satt av Direktoratet for naturforvaltning. Arbeidet skjer i tett samarbeid med Fiskeridirektoratet sentralt og regionalt. Rammene for arbeidet er nærmere omtalt i generell del av oppstartsmeldinga.

Området inngår i kategori 4 – Fjorder, og ligger i Vestnorsk subprovins.

Areal, geografisk plassering og avgrensning

Planområdet er ca. 10 km² og ligger i sin helhet i Rødøy kommune i Nordland fylke.

Planområdet er vist på vedlagte kart.

I den delen av Nordfjorden som ligger innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark vil grensa trekkes opp mot land slik at det omfatter tidevannssonen. I de ytre delene av Nordfjorden vil grensene bli lagt utenfor grensen for privat grunn, det vil si utenfor 2 meters dyp.

Verneverdier og -formål

Nordfjorden i Rødøy inngår som ett av åtte områder i kategorien Fjorder i marin verneplan. Verneformålet for fjordene er knyttet til å ta vare på de særegne og/eller representative naturtypene i fjordene. Dette inkluderer bunnen og bunnlevende organismer men også organismer i vannmassene hvor disse inngår i verneverdiene. Nordfjorden i Rødøy er en spesiell fjord med grunn terskel og bratte fjellsider som går ned til fjordbunnen i et sterkt alpint landskap. Den indre delen av Nordfjorden er innenfor grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og fjorden er påvirket av smeltevann fra bre. Verneverdiene er knyttet til de spesielle miljøforholdene og dyrelivet på bunnen og i vannmassene i bassenget.

Geologiske, fysiske og biologiske forhold

Nordfjorden ligger i Rødøy kommune vest for Svartisen. Nordfjorden er en smal fjord med middelbredde på mindre enn 1 km. Fjorden går nordøstover og har en terskel på ca. 30 m. mot Melfjorden. Maksimaldybde i Nordfjorden er 168 meter. Fjorden er omgitt av fjell og det meste av strandlinjen er slett berg med lite vegetasjon. Det er mange steder svært bratt fjell ned mot fjordbunnen som består mye av leire og mudder. Det er ikke uvanlig med dybder opp mot 150 meter tett ved land. Nordfjorden er en spesiell fjord som er lite typisk for landsdelen. Bl.a. finnes det lite torsk. Det er gjort lite marinbiologiske undersøkelser i området.

Det er registrert et gyteområde for torsk, videre antas det at sild, brisling og kveite gyter i fjorden. Nordfjorden er en viktig lokalitet for steinkobbe, som bruker Juvika som beiteområde og Stovika som rasteområde.

Kulturminner

Det har tidligere vært sjøsamisk bosetting i Nordfjorden, men det er usikkert om det finnes rester etter denne. I Riksantikvarens database Askeladden er det ingen kjente fornminner langs fjorden.

Brukerinteresser

Fiske

Fra strandsonen går terrenget tilnærmet loddrett ned til en relativt flat bunn bestående av grus og leire som egner seg godt til tråling etter reke. Nordfjorden var tidligere et viktig reketråfelt for mindre båter med lett trålutstyr. Reketråling på dette feltet er sterkt redusert de siste årene. I dag pågår det til en viss grad fiske med not etter sild og brisling i høst-vinterhalvåret, avhengig av innsig. I samme periode fiskes det med garn etter kveite.

Akvakultur

Det foreligger ingen søknader om etablering av akvakulturanlegg i området, og det er heller ikke tildelt konsesjoner. En egnethetsundersøkelse utført av Akvaplan-niva i 2001 vurderer området som egnet til oppdrett av kveite og steinbit, men faren for islegging om vinteren gjør oppdrett problematisk. En er ikke kjent med planer for havbeite i området.

Friluftsliv

Ei kraftlinje går fra Melfjordbotnen over Øverloftet og ned mot Nordfjorden. I forbindelse med denne ligger det to hytter, som begge er låst og ikke tilgjengelig for brukere av området. Det drives noe jakt etter elg. Det finnes ingen merkede stier i området, men Nordfjorden er forholdsvis mye brukt til båtfriluftsliv av lokalbefolkningen. I tillegg tilbyr to reiselivsbedrifter guidete turer med båt inn fjorden.

Eksisterende vern

Den innerste halvdel av Nordfjorden er i dag inkludert i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og verneforskriften for nasjonalparken gjelder også for Nordfjorden. I verneforskriften for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark slås det fast at landskapet skal være fredet mot tekniske inngrep av enhver art og at fisket i Nordfjorden skal reguleres i henhold til saltvannsfiskeloven. Etablering av akvakulturanlegg og utsetting av nye fiskearter er forbudt i denne delen av Nordfjorden.

Plansituasjon

Rødøy kommune vedtok kommuneplanens arealdel 20.06.01. Landområdene rundt Nordfjorden er i kommuneplanen lagt inn som nasjonalpark og som landbruk-, natur- og friluftslivområde med hovedvekt på natur (LNF-N).

Aktuelle virkemidler

Et utgangspunkt for vurdering av virkemidler er tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan mht. verneverdier og formål, og forslag til mulig anvendelse av lovverk fra DN og direktoratsgruppen. Det ble foreslått at naturvernloven og vernekategoriene nasjonalpark, naturreservat og landskapsvernområde, alene eller i kombinasjon med hverandre, vurderes. Naturvernloven er nå avløst av den nye naturmangfoldloven. Etter denne loven er det aktuelt å vurdere Nordfjorden i Rødøy som marint verneområde i henhold til loven § 39. Alternativt vil beskyttelse av området ved bruk av havressursloven, akvakulturloven og havne- og farvannsloven, jf. den generelle oppstartsmeldingen, også bli vurdert.

Mulige virkninger av verne-/beskyttelsesforslaget

Restriksjonsnivå i forhold til ulike aktiviteter skal utredes nærmere i den videre prosessen med utgangspunkt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Det legges ikke opp til særskilte restriksjoner på fiske og skipsfart. Skjellskraping skal ikke tillates. Akvakultur som kan påvirke naturforholdene gjennom utslipp, vil ikke tillates. Andre former for akvakultur må vurderes nøye. Når det gjelder havbeite er tilnærmingen at området bør forbli mest mulig upåvirket av slik aktivitet, mens en kan høste bærekraftig fra naturlige bestander eller forekomster. Det legges videre opp til strenge restriksjoner på tiltak som utfylling,

byggevirsomhet, mudring, deponering av masse, undervannssprengning, kabellegging, utslipp av kjølevann, utslipp av ballastvann, omrøring av vannmasser, utnyttelse av mineralske ressurser og installasjoner for energiutnyttning. Mindre tiltak i form av utfylling og byggevirsomhet, kabellegging, og utslipp av kjølevann og omrøring av vannmasser i mindre omfang, kan ev. tillates. Det legges ikke opp til restriksjoner på drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger.

Et vernevedtak i Nordfjorden vil føre til forholdsvis strenge restriksjoner på tekniske inngrep, men ingen eller milde restriksjoner på fiskeriaktiviteter. Den indre delen av Nordfjorden er allerede underlagt bestemmelsene i verneforskriften for Saltfjellet- Svartisen nasjonalpark.

Inngrep i bunnen bør unngås. Dette gjelder uttak av masser, for eksempel skjellsand, sand og grus. Deponering av masser bør også unngås. Ved siden av den direkte påvirkningen på bunnen som uttak og deponering av masser har, vil spredning av finpartikulært materiale kunne føre til nedslamming av bunn og bunnfauna over et større område i fjordbassenget.

Tekniske inngrep som plassering av konstruksjoner bør unngås eller utføres med forsiktighet avhengig av størrelsen av inngrepet. En bør være varsom med å legge rørledninger og kabler. Dersom rørledninger og kabler må legges gjennom området, bør dette skje i utvalgte korridorer og med skånsomme metoder slik at denne påvirkningen blir lavest mulig. Eksisterende anlegg og innretninger, som rørledninger og kabler, kan vedlikeholdes.

Tidligere ble det trålet etter reker i Nordfjorden, og det ble vanligvis brukt mindre båter med lett trålutstyr. Slikt fiske på tradisjonelle felter med lett redskap kommer ikke i konflikt med verneverdiene. Aktivitetene må imidlertid overvåkes slik at ikke utviklingen fører til at verneverdier forringes over tid. I dag pågår det til en viss grad fiske med not etter sild og brisling i høst- og vinterhalvåret, avhengig av innsig. Slikt fiske må utøves med forsiktighet slik at ikke større mengder død fisk påvirker bunnen eller oksygenforholdene i bassengvannet. I samme periode fiskes det med garn etter kveite. Fiske med passive redskaper (snøre, teine, ruse, garn, line) vil vanligvis ikke forringe verneverdiene og vil kunne foregå i Nordfjorden. Nye fiskerier med redskaper som påvirker sjøbunnen bør ikke tillates i området.

Som tidligere nevnt er området vurdert som egnet til oppdrett av kveite og steinbit. Fare for islegging reduserer imidlertid områdetets akvakulturverdi. Et begrenset omfang av akvakultur er ikke nødvendigvis i strid med verneformålet. Utslipp av næringssalter og organisk materiale (fôr-rester og ekskrementer) kan påvirke flora og fauna. Eventuell etablering av akvakulturanlegg forutsetter at det kan sannsynliggjøres at virksomheten ikke vil ha signifikant påvirkning på verneverdiene, og at det gjennomføres tilfredsstillende overvåking av driften.

Utslipp fra land av næringssalter, organisk materiale og forurensning kan påvirke flora og fauna og bør holdes på et lavt nivå. En eventuell påvirkning avhenger av størrelsen av utslippene. Dette kan vurderes i forhold til størrelsen på de naturlige fluksene (omsetning og transport) av næringssalter og organisk materiale i fjordene.

Konsekvensene av verneforslaget for Nordfjorden skal belyses nærmere gjennom den ordinære planprosessen, som bl.a. vil omfatte møter med berørte parter og offentlig høring.

Forvaltning

Forvaltningsplan

Det vil bli utarbeidet forvaltningsplaner for områdene i planen. Disse vil vise tiltak for å fremme formålet med vernet, og de vil presisere hvordan verneforskrifter og andre

beskyttelsestiltak skal praktiseres. Akvakultur vil kunne være et aktuelt tema. Omfang og påvirkning av fiske vil også kunne bli belyst i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheter

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter naturmangfoldloven. Fiskeridirektoratet har ansvaret for forvaltning etter havressursloven og akvakulturloven. For forvaltning etter havne- og farvannsloven vil Kystverket være ansvarlig myndighet. (Det tas sikte på at ny lov kan tre i kraft 1. januar 2010).

Det vil bli lagt opp til ulike prosesser for å involvere berørte myndigheter, organisasjoner og næringsutøvere i forvaltningen av områdene.